

Klimat- och näringslivsdepartementet
Miljöprövningsenheten

Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten (SOU 2025:88)

Remissen

Utredningens uppdrag har i den del som behandlas i det nu remitterade betänkandet varit att analysera möjligheterna att samla bestämmelser om hushållning i en särskild lag och ta ställning till hur ett besked om det allmännas grundläggande syn på lämpligheten av en viss verksamhet på en viss plats kan lämnas i ett tidigt skede.

Utredningen föreslår att hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken flyttas till en ny lag och att ett nytt tidigt besked från det allmänna inför tillståndsprövning föreslås införas, primärt för större verksamheter. Beskedet, som bör benämnas områdesanvändningsbesked, bör lämnas av regeringen. Syftet med uppdraget har varit att främja investeringsviljan och korta den totala tidsåtgången för tillståndspröven.

LRFs synpunkter och förslag gällande brukningsvärd jordbruksmark

LRF tillstyrker utredningens förslag att flytta hushållningsbestämmelserna till en särskild lag och föreslår att vissa av bestämmelserna samtidigt justeras i syfte att kunna uppfylla det grundläggande syftet med reglerna – en från allmän synpunkt god hushållning.

Anledningen till behovet av en sådan justering är att tillämpningen av bestämmelserna om ianspråktagande av jordbruksmark innebär att större etableringar generellt, oavsett syfte, vanligen anses utgöra väsentliga samhällsintressen. Detta medan enskilda lantbrukares mycket begränsade ianspråktaganden av jordbruksmark i syfte att bibehålla och utveckla jordbruksverksamheten och öka livsmedelsproduktionen vanligen nekas när de prövas av domstol. Det kan i det enskilda fallet handla om avstyckning för att kunna bygga ett generationsboende och därmed möjliggöra ett ägarskifte eller för att finansiera olika investeringar, till exempel bygget av ett nytt stall.

LRF menar att bestämmelserna behöver justeras för att begränsa det slentrianmässiga ianspråktagandet av jordbruksmark och förhindra en tillämpning som försvårar för lantbrukare. Idag bedöms inte bara viktig infrastruktur och bostadsbyggande som samhällsviktig, utan även större köpcentrum och andra typiskt sett icke samhällsviktiga

intressen godtas enligt gällande bestämmelser som skäl för att ianspråka jordbruksmark.

Det finns olika alternativ för att åstadkomma det som behövs för att tillrättalägga situationen så att nuvarande tillämpning kan styras om och bli mer ändamålsenlig och långsiktigt hållbar. LRF listar nedan tre förslag.

1. Det införs ett undantag för mindre ianspråktaganden för att underlätta för den markägare som gör sådana för att bibehålla eller utveckla jordbruksverksamheten. Det kan göras genom ett tillägg i den föreslagna 2 kap 4 §, till exempel:

”Mindre ianspråktaganden av brukningsvärd jordbruksmark som syftar till att bibehålla eller utveckla jordbruksverksamhet och livsmedelsproduktion ska inte omfattas av kravet på att tillgodose väsentliga samhällsintressen.”
2. Begreppet ”väsentliga samhällsintressen” definieras på ett annat sätt genom att exemplifiera vilka typer av intressen det handlar om, till exempel bostadsförsörjning, infrastruktur eller livsmedelsproduktion. Detta kan kompletteras med en författningskommentar som förtydligar att vissa typer av etableringar inte avses omfattas.
3. Det anges att jordbruksmark framför allt ska användas för ändamål som främjar livsmedelsproduktion och jordbruksverksamhet och att annan exploatering endast får ske enligt vissa kriterier.

Lantbrukarnas Riksförbund

Hilda Runsten
Enhetschef Näringspolitisk policy

Åsa Hill
Jurist